

61. PODMANICZKY TIBOR KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(München, 1947. augusztus 5.)

Kedves Mihály,

Örömmel olvastam a lapokban a hírt, miszerint kineveztek párizsi magyar követnek,¹ s így végre módom van elmondanom mindazt, ami már régen nyomja szívemet. Minden lezajlott esemény s vihar dacára az irodalmi működés, s mindaz, ami az irodalommal összefügg, lassan-lassan ismét ébredezni kezd, s az érdekek ez országban a sok évi szellemi izolatio után, természetesen a külföld felé fordulnak. Külföldi írók könyvei lesznek lefordítva és jelennek meg könyvformában, külföldi írók jutnak szóhoz irodalmi és más lapokban s revuekben. Egyszóval lassan-lassan helyreáll a kontaktus e téren legalább a külfölddel. Ma még, persze, minden a legnagyobb nehézségekbe ütközik, de lassan-lassan javulnak ezen a téren is a viszonyok, s mint minden az irodalommal s a szabad szó terjesztésével foglalkozó ember remélheti, nemsokára meg fog jönni ismét az idő, midőn a szellemi termékek és gondolatok nem fognak többé határokba ütközni, sem a szellemi megvámolás oly megalázó procedúrájába. Eddig már szóhoz jutottak itt majdnem minden kultúrország írói és költői, csak a magyar irodalomtól vagyunk totaliter elzárva. Minden eddigi erőlködésem magyar írókkal vagy magyar kiadókkal az érintkezést felvenni, leküzdhetetlen akadályokba ütközött. Pedig az érdekek magyar irodalmi termékek iránt nagy, s sokan szeretnék hallani, mit mond a magyar író vagy költő a mai időkben. Szerencsére Illyés Gyula barátom[nak] még a háború előtti engedély alapján, az én fordításomban meg fog jelenni a „Puszták népe”, amellet lefordítottam egy pár különösen szép költeményét egy irodalmi revue számára. Ez az egész eddig. Tóth hamburgi magyar kiadó készül kiadni Márai Sándor három művét, melyeket én fordítottam le. Saját regényem tavasszal jelenik meg, de mivel ezt németül írtam, nem számít magyar irodalmi terméknek. Bár megkaptam Illyés Gyula két legutóbbi művét, mégpedig „Koratavasz” és „Hunok Párizsban”, nem fordíthatjuk le, mivel nem léphetünk a jogok miatt a Révai könyvkiadó vállalatnál összekötetésbe. Levelezünk New Yorkkal, Párizssal, Angliával s még Ausztriával is, csak Magyarország hallgat! Pedig mily fontos a nemzetek életében a szellemi érintkezés! Minden politikum természetes kikapcsolásával. Ha Sosschtsenko s sok más orosz író műve megjelenhetik nálunk, miért nem olvashat jó ötven millió ember magyar műveket, modern mai magyar irodalmat? Ezt kérdezi minden kiadó, ki a magyar irodalommal szeretne foglalkozni. Erre azonban nem vagyok hivatott válaszolni. Az így támadt úrt szeretném kitölteni a te segítségeddel. Érdekelne álláspontodat hallanom, annál is inkább, mert már Franciaországgal is meg van szervezve a szellemi kooperáció - ismétlem politikamentesen; számítok segítségedre, ha közös hazánkról van szó, most hogy ismét oly helyzetbe kerültél, hogy meghallgatják szavadat.

Külgügyi reaktiválásom kérvénye válasz nélkül maradt. Miért, nem tudom, hacsak nem neheztelnek, ha igen, hogy nem tértem haza. De hogy tehettem volna ezt, midőn azt sem tudtam, mi vár ott reám, s mi lett volna velem és családommal itt, ha ott elfordultak volna tőlem. Én ott, a családom itt éhen halhatott volna. Így hát élek tovább emigrációban, mivel úgy látszik nincs szükség reám.

Két fiam az amerikai hadseregben szolgált a háború alatt, az idősebb mint repülő itt Európában, a fiatalabb mint tengerész un peu partout.² Egészségesen tértek haza, mindkettő házas, s jól prosperálnak. Magam irodalmi tevékenységgel keresem kenyeremet.³ Nagy munkám Montesquieu „L'esprit des lois” német fordítása teljesen leköti. S ez jó így.

Örülnek sok év múltán ismét hírt hallani rólad, s kérem nézetedet a vázolt ügyekben.

Szívélyesen üdvözöl

Podmaniczky Tibor

„Egy egész világ ellen” egy példányát sikerült megmentenem. Vajon hány létezik?⁴

MOL XIX Kgy 29. doboz 37. dosszié (eredeti)

¹ Károlyit, aki addig is követi rangban volt, a Minisztertanács 1947. július 3-án bízta meg a párizsi magyar követség vezetésével, a francia kormány azonban csak több mint egy hónappal később járult hozzá állomáshelye elfoglalásához. (Erről l. a Levelezés V. kötetének 307. sz. dokumentumát.) Közben Károlyi július 10–12. között látogatást tett a belgrádi egyetem meghívására Jugoszláviában.

² Mindenfelé (francia)

³ A levél céges levélpapírra íródott: „International Literary Agency. Dr. Tibor von Podmaniczky. München 8. Aussere Prinzregentenstrasse 15a.”

⁴ Károlyi válaszát nem ismerjük.

62. KÁROLYI MIHÁLY BÖLÖNI GYÖRGYHÖZ

(Budaörs, 1947. augusztus 17.)

Kedves Bölöni,

Schnitzlernél Veres Pálné hagytam 1000 forintot azzal, hogy ezt adja át neked – megmondván neki, h. ezt az összeget Pete Mártonnak szeretném, h. átadjad.¹

Pete ügyében ugyanis semmit nem tudtam elérni és tudom, h. mennyire rászorul. Vedd át kérlek az 1000 frot és mondd neki, ha nagy bajban van, ne habozzon engem értesíteni.

Meleg üdvözlettel

OSZK K 127. f. 244. ó. e. (eredeti)

¹ Pete Márton ügyvéd, függetlenségi újságíró Károlyi régi párthíve, kormányában államtitkár. Károlyi 1948. január–februári budapesti tartózkodásakor tudta végül elintézni, hogy forradalmi szerepére tekintettel – noha később nem volt közalkalmazott – nyugdíjat kapjon. L. e kötet Függelék II. 140. sz. levelét, továbbá az V. kötet 690. és 696. sz. leveleit.

Ez a budaörsi repülőtéren sebtében írott cédula is tanúsítja, hogy bár Károlyiék és Bölöni régi politikai együttműködése hazatérésük után nem folytatódott, baráti kapcsolatuk Károlyi második emigrációjáig fennmaradt.

63. KÁROLYI MIHÁLY TÁVIRATA A MAGYAR KÜLÜGYMINISZTERIUMHOZ

(Párizs, 1947. szeptember 6.)

Javaslom, hogy tekintettel eddigi módszer lassúságára washingtoni, londoni és párizsi követek cserejelentéseiket központnak szólókkal egyidejűleg egymásnak rövid úton küldhessék. Sürgős intézkedést kérek.¹

MOL XIX Kgy 27. doboz 3/6 (s.k. szignált fogalmazvány)

¹ Molnár Erik 1947. október 15-én körlevélben közölte Károlyi Mihállal¹a külügyi tisztviselők külföldi illetményeinek szabályozását. Eszerint Károlyinak mint követnek 12 ezer forint illetmény járt, továbbá 6 ezer Ft működési pótlék és 6 ezer Ft költségmegtérítés. Az utóbbiról számlákkal ellátott havi elszámolást kellett adni. (MOL XIX Kgy 27. doboz 1/10. Körlevél)